

▲ Jihovýchodní část NPR Soos v roce 1966, v té době ještě téměř zcela bez vegetace. Foto Stanislav Wieser.

Nová ochrana NPR Soos – území stále vynikajících přírodovědných hodnot

Petr Krása, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

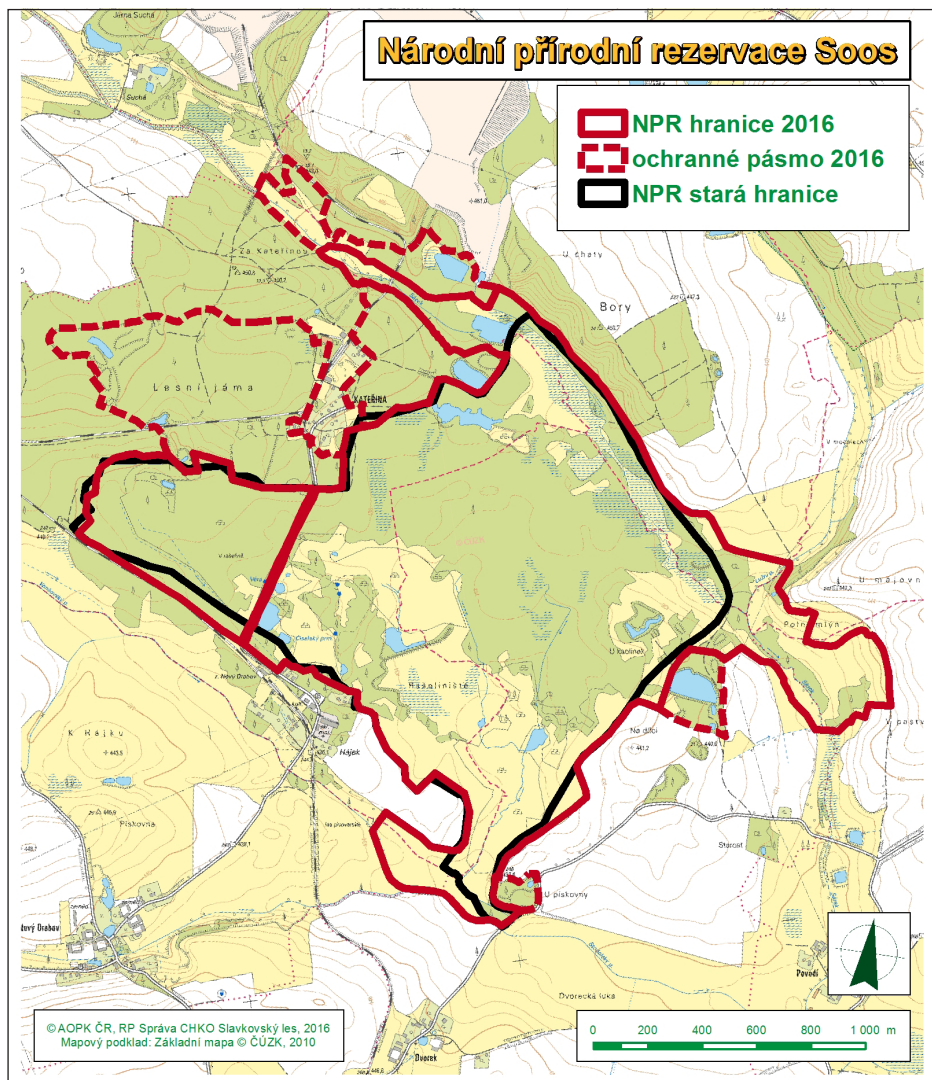
Národní přírodní rezervace Soos patří bezesporu mezi nejznámější česká chráněná území a jinak tomu ne ní ani na poli významnosti. A z geologického i biologického pohledu přesahuje daleko do evropských rozměrů. Soos je prostě pojem.

Už v roce 1964 byl výnosem Ministerstva školství a kultury vyhlášen k ochraně vynikajících přírodovědných hodnot za chráněné území. V roce 1987 byl ve stejném duchu přehlášen výnosem Ministerstva kultury. A v této nezměněné podobě zůstal více jak 50 let, přesněji do začátku roku 2016, kdy byl vyhláškou Ministerstva životního prostředí přehlášen do nových hranic. Původní rozloha 221 ha se rozrostla na 262 ha, došlo tedy jednak k drobné úpravě hranic a zároveň k přidání nových hodnotných území tak, aby byla zajištěna povinná ochrana nejvýznamnějších částí evropsky významné lokality Soos, se kterou se chráněné území překrývá. Předmětem ochrany už nejsou „jen“ obecně definované vynikající přírodovědné hodnoty, ale tyto hodnoty jsou upřesněny a přesněji specifikovány. Nově tedy NPR Soos chrání:

- přirozené lesní ekosystémy rašelinných lesů, mokřadních olšin, lužních lesů a acidofilních doubrav,

- travinné ekosystémy slanisk,
- mokřadní a vodní ekosystémy slatinných a přechodových rašelinišť, rákosin a vegetace vysokých ostřic, makrofytní vegetace přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod, makrofytní vegetace oligotrofních jezírek a tůní a vegetace parožnatků,
- biotop vzácného a ohroženého druhu živočicha hnědáka chrastavcového (*Euphydryas aurinia*), včetně jeho populace,
- útvary neživé přírody – mofet, pramenů minerálních vod a vrstev křemeliny.

Zde je nutno podotknout, že se v případě specifikace předmětů ochrany nejedná o pouhé upřesnění dřívější definice vynikajících přírodovědných hodnot, ale k upřesnění starých a vymezení nových hodnot, které se v průběhu desetiletí v rezervaci postupně přirozenými pochody vytvářejí. Rozšíření biologické pestrosti vděčí ve velké míře jistě ponechání území samovolnému vývoji. Ten je pak po desítky let nosným pilířem ochranné péče o celé území, ve kterém tak vládnou přirozené sukcesní procesy spolu s rozvojem pestré škály slanisek a rašelinných společenstev. A ty patří na Soosu k těm nejrozsáhlejším a nejdůležitějším.

Přesto se po půlstoletí absence jakýchkoli zásahů zdá, že v tomto trendu není možné bez výjimky pokračovat. Dochází totiž k pozvolnému rozvoji lesa na úkor otevřených stanovišť. Mohlo by se zdát, že to ničemu nevadí, les je přeci v našich zeměpisných šířkách vrcholným společenstvem. A když je to ještě k tomu rašelinný les, mělo by být všechno v pořádku. Ale zdá se, že není. Zdejší rašelinné březiny a bory, které desítky let nabírají na své kvalitě, zároveň ukrajují z rozlohy přechodových

rašeliníšť a slatiníšť. Postupně tak lesem zarůstají hodnotná rašelinná bezlesí, která jsou jedním z předmětů ochrany území. Nejinak je tomu s vlastními slanisky, která na Soosu dosahují největších a nej kvalitnějších hodnot v rámci celých Čech. Pomalu si z nich ukusují husté rákosiny, které každým rokem přirostou na svém obvodu o nějaký ten půlmetr. Podíváme-li se na geologický fenomén, starou těžbou obnažený křemelinový štít, který je díky vysokým obsahům solí pro vegetaci

Letecké snímky NPR Soos v roce 1948 a v roce 2010.

toxický, zjistíme, že i ten podléhá změnám. Březové remízky po obvodu a v jeho středu se velmi pomalu rozrůstají. Opadávající listí tleje, přikrývá toxický substrát a vytváří alespoň trochu přívětivé podmínky pro uchycení mechů a pionýrské břízy.

Může se nám zdát, že je to na Soosu pořád stejné, jako když jsme tam byli naposled před deseti lety. Ale není. Jak už jsem zmiňoval, změny jsou našťěstí pomalé, o to hůře ale postřehnutelné. Každý rok se plocha rákosu posune o nějaký ten decimetr, semenáček břízy vystřídá o 10 cm dál jiný nový semenáček, ten loňský povyroste a svou velikostí pomyslně nahradí předloňský. Hranice rozpinajících se biotopů, nebo chceme-li šíře ekotonu, zůstává pořád stejná či podobná, jen se sune stále o kus dál.

Stačí se podívat na letecké snímky z poloviny minulého století, z přelomu století a na ty dnešní a musí to být všem zřejmé.

Chceme-li Soos zachovat jako pestré území s vysokými přírodovědnými hodnotami, musíme aktivně přistoupit k jeho ochraně. Nastal tedy čas ke kácení březových lemů, vyřezávání vzrůstajících náletů na původních rašelinových bezlesích nebo k částečnému kosení rákosin tak, aby rozsah slanisek zůstal zachován. Žádné z těchto připravovaných opatření nemá za cíl likvidaci jednoho společenstva na úkor druhého. I rákosiny mají na Soosu své místo a patří jim ochrana. Je potřeba však najít rovnováhu mezi všemi hodnotami a tu se snažit udržet pro další generace. ■

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ 12. července 2016 bylo v Kyselce slavnostně otevřeno Mattoni Muzeum.

Firma Karlovarské minerální vody, a. s., dala zrekonstruovat bývalý stáčírenský objekt Löschnerova pramene pro účely expozice o dějinách Kyselky a využití zdejších pramenů. Zachováno zůstalo původní architektonické pojednání domu ve švýcarském alpském stylu i zadní trakt provozovny s kolejovou dráhou v plněné lahvi. V přízemní hale a ve třech místnostech v poschodí jsou vystaveny předměty z historických etap vývoje využívání zdejší kyselky, původně zvané Buková. Plastiky a také jedna z keramických váz, které byly v někdejší lázeňském exteriéru, jsou zde vystaveny v originálech, zatímco Mattoniho socha, Löschnerova busta aj. jsou či budou vráceny v kopiích do postupně revitalizovaného parku. Historické obrazy a fotografie jsou kromě impozantní instalace vybraných motivů digitálně zpracované k prohlížení na interaktivních dotykových obrazovkách. Projekce historic-

kého filmu o Kyselce se střídá s novodobými reklamními klipy. Výtvarné řešení expozice pojali realizátoři ve stylu věku rozkvětu lázeňství, avšak s využitím moderní techniky a neotřelých nápadů.

Mattoni Muzeum má návštěvní dobu od úterý do neděle od 9 do 17 hod. v období od 1. dubna do 31. října (www.mattonimuzeum.cz).

Foto Stanislav Wieser.